

1 Johdanto

LukioTEKO-hankkeen yhteydessä toteutettiin kysely lukiokoulutuksen kehittämistä lukio- ja korkeakouluopiskelijoille. Kysely toteutetaan kevään 2018 aikana. Kyselyn avulla haluttiin kartoittaa, miten lukiokoulutusta tulisi kehittää, jotta lukio-opiskelijoilla olisi entistä paremmat tiedot jatko-opintomahdollisuuksista ja työelämän eri alojen osaamistarpeista. Kysely lähetettiin hankkeessa mukana olleille lukioille sekä korkeakouluille. Kyselyyn vastasi 1140 lukio-opiskelijaa ja 128 korkeakouluopiskelijaa.

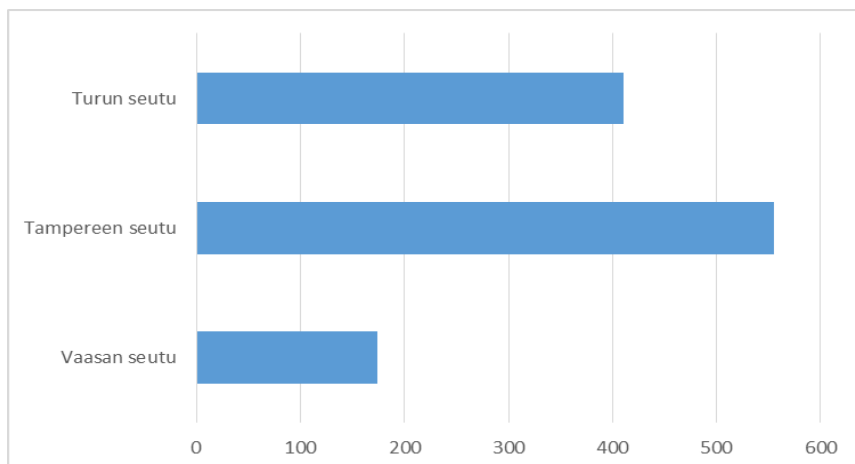
Vastauksia hyödynnetään LukioTEKO-hankkeen aikana. Sen tavoitteena on kehittää lukio-opiskelijoiden ja -opettajien, korkeakoulujen sekä työelämän yhteistyönä uusia työelämälähtöisiä kursseja sekä malleja, jotka mahdollistavat korkeakouluopintojen suorittamisen jo lukioaikana. Hanketta toteuttavat Turun, Tampereen, Vaasan ja Kaarinan lukiot, Turun yliopisto ja Turun ammattikorkeakoulu yhdessä elinkeinoelämän kanssa. Hanketta rahoittavat Euroopan sosiaalirahasto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ja toteuttajaorganisaatiot. Lisätietoja: Projektipäällikkö Jaana Kilpinen, Turun kaupungin sivistystoimiala (puh.050 4283154 tai etunimi.sukunimi@turku.fi), www.koulutustakuu.fi/lukioteko

Seuraavassa raportti lukio-opiskelijoiden vastauksista kyselyyn.

2 Miten kehitämme lukiokoulutusta - kysely lukio-opiskelijoille

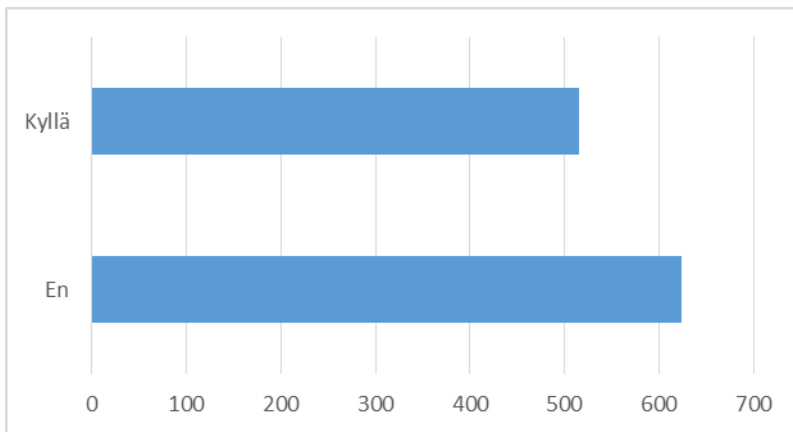
1. Missä asut?

Vastaaajien määrä: 1140

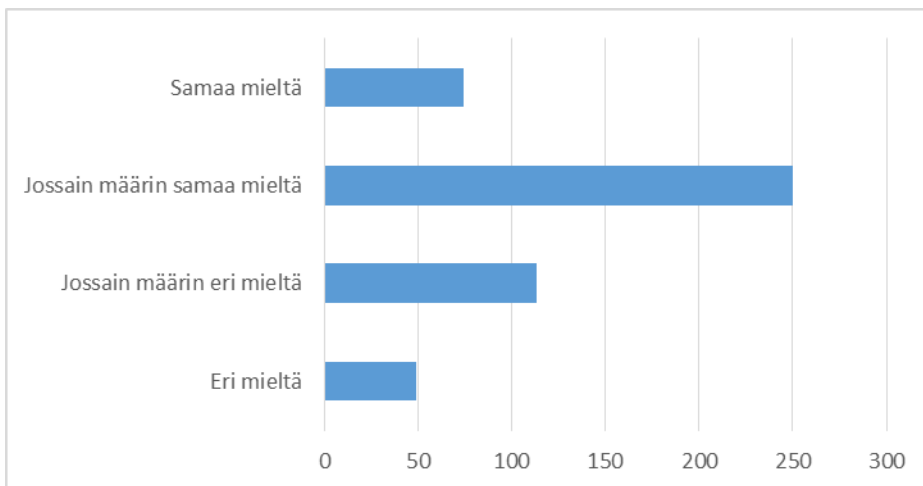
2. Oletko osallistunut yhteistyössä yritysten tai korkeakoulujen kanssa toteutettuun lukiokurssiin, vierailuun, projektiin tai TET-jaksoon?

Vastaajien määrä: 1140

3. Sain yhteistyössä yritysten tai korkeakoulujen kanssa toteutetulla lukiokurssilla, vierailulla tai TET-jaksolla hyvän käsityksen jatko-opintomahdollisuuksista ja työelämän vaatimuksista

Vastaajien määrä: 486

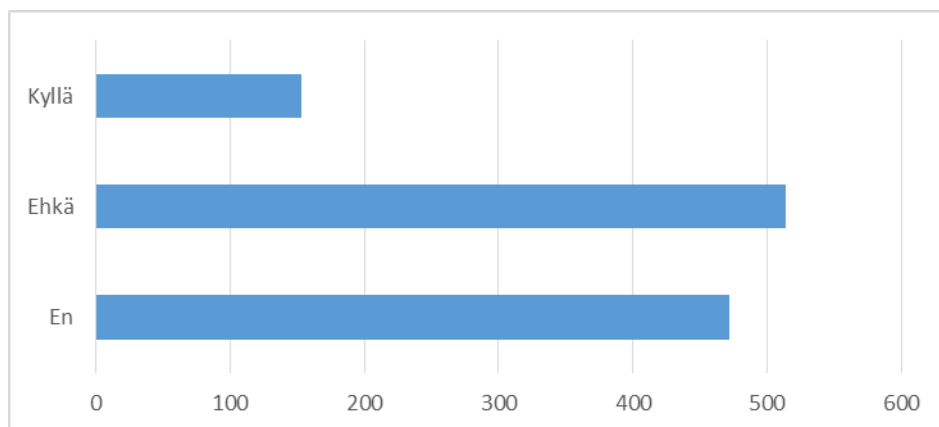
4. Lukiolaisena minua kiinnostavat

Vastaajien määrä: 1140

	1 ei yhtään	2 vähän	3 jonkin verran	4 paljon	5 erittäin paljon	Yhteensä	Keskiarvo
Kurssit, jotka sisältävät vierailuja yrityksissä	114	218	418	259	131	1140	3,07
Kurssit, joilla työelämän edustajat vierailevat koululla (paikan päällä tai etäyhteyden kautta)	75	180	435	316	134	1140	3,22
Kurssit, jotka toteutetaan yhteistyössä yritysten kanssa	127	241	423	244	105	1140	2,96
Kurssit, jotka pitävät sisällään yrityksille tehtäviä asiakasprojekteja ja -toimeksiantoja	237	284	354	180	85	1140	2,64
Kurssit, jotka toteutetaan yhdessä korkeakouluopiskelijoiden kanssa	154	259	386	232	109	1140	2,89
Kurssit, jotka sisältävät opetusta tai vierailuja ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa	73	164	325	334	244	1140	3,45
Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kurssit, jotka valmentavat jatko-opintoihin	81	138	323	341	257	1140	3,49
Yrittäjyyskurssit ja -leirit	253	333	321	147	86	1140	2,54
LukioTET työelämässä	219	198	285	245	193	1140	3,00
LukioTET korkeakoulussa	222	227	316	221	154	1140	2,87
Muu, mikä?	41	6	18	7	21	93	2,58
Yhteensä	1596	2248	3604	2526	1519	11493	3,01

5. Oletko kiinnostunut suunnittelemaan yhteistyössä yritysten ja korkeakoulujen kanssa toteutettavia lukiokursseja yhdessä opettajien kanssa?

Vastaajien määrä: 1139

3 Avoin kysymys kategorisoituna

Miten kehittäisit lukiokursseja ja -koulutusta, jotta lukiolaisilla olisi entistä paremmat tiedot jatko-opintomahdollisuuksista sekä jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavasta osaamisesta?

Avoimista vastauksista nousi esille yhteensä 309 tekijää, joita lukio-opiskelijat kehittäisivät.

Jatko-opinnot

Tietoa jatko-opintomahdollisuuksista, 63 kpl

- Koulussa annettaisiin enemmän tietoa jatko-opinto mahdollisuuksista.
- Opeteltaisiin, miten yliopistoon haetaan.
- Vid flera tillfällen berätta om informationen och kompetensbehovet.
- Lärare informerar, samarbete mellan gymnasiet med fortsatta studiemöjlighets platser i alla kurser, ger information om dem.
- Fortsättnings studieplatsers introduktion och info skulle vara bra.
- Jatko opiskelu asioista tehtäisiin selkeitä esityksiä ja kerrottaisiin asiat selkeästi.
- Parantaisin opiskelijoiden tietoisuutta jatko-opinnoista ja aikaa pitäisi käyttää enemmän siihen, että jokainen tietää mitä haluaa opiskella.
- Ensimmäisenä vuotena jo esimerkkejä jatko-opinnoista, jotta tietäisi ehkä että mitä kursseja lukea.
- Laajempi käsitys jatko-opintomahdollisuuksista.
- Enemmän yliopistoihin ja aloihin tutustumista.
- Kurseista kerrottaisiin paremmin mitä tarvitsee millekin alalle.
- Jatko-opintojen skaalasta kerrottaisiin tarkemmin ja näytettäisiin millaista on työelämään astuminen.
- Jatkokoulutusmahdollisuuksista voitaisiin informoida paremmin, sillä jotkut asiat tuntuvat yhä aika epäselviltä.
- Pitäisi saada helpommin tietoa erilaisista jatko-opintomahdollisuuksista.
- Lukiokursseilla tulisi olla mahdollisuus saada runsaasti tietoa eri jatko-opintomahdollisuuksista ja siitä mitä niihin sisäänpääsyyn/ opiskeluun vaaditaan esimerkiksi mitä niiden pääsykokeissa kysytään / miten pääsykoekysymyksiä ratkaistaan lukiokurssien taitotason pohjalta.
- En edes tiedä, mitä kaikkia vaihtoehtoja minulla on, miten niihin voi tutustua ja miten esimerkiksi tiettyyn opiskelupaikkaan haetaan tai mitä siellä opiskeluun kuuluu. En teidä, saammeko paljon tietoa vielä lukion aikana, mutta olisi hyvä tietää mistä tietoa saa. Kurssikin voisi olla hyödyllinen.
- Kartoittaa jatko-opintomahdollisuuksia jo ensimmäisen vuoden aikana, ainakin IB-opiskelijoiden kanssa. IB:n ainevalinnat vaikuttavat paljon tulevaisuuden mahdollisuuksiin, eikä niiden muuttaminen onnistu jälkikäteen, ainakaan kovin helposti.
- Monipuolisempaa tiedotusta myös aloista, jotka eivät ole niin itsestään selviä. Selkeitä käytännön esimerkkejä siitä millaisia työtehtäviä tulee tekemään tietyltä koulutus pohjalta.
- Tarkempia kuvauksia eri töistä ja jatko-opintomahdollisuuksista, erityisesti aloista ja linjojen sisällöistä.
- Keskusteltaisiin lukiolaisten kanssa mahdollisista jatko-opintopaikoista, missä on mahdollista opiskella sitä mitä haluaa tms.
- Että kaikista yliopistoista tulisi jotain informaatiota mitä siellä voidaan lukea ja milloin hakea jne. Ja kerrottaisiin esim. mitä opiskellaan liikuntatiedealalla ja mitä terveystiedealalla jne.
- Informoitaisiin enemmän mistä toiveammatin henkilöt ovat päässeet ammattiinsa.
- Enemmän tietoja eri jatko-opinnoista.
- Lukioissa voisi laajemmin kertoa eri mahdollisuuksista eri jatko-opintomahdollisuuksista.

- Kerrotaan enemmän sen aineen jatko-opiskelumahdollisuuksista ja millä aloilla aineesta on hyötyä.
- Pienimuotoinen esittely yliopistoista ja muista jatko-opintopaikoista lukion alussa auttaisi ainakin joitain oppilaita tekemään tärkeät anevalinnat paremmin.
- Mielestäni olisi hyvä, jos jatko-opintomahdollisuuksista ja hakemisesta kerrottaisiin aikaisemmassa vaiheessa, jotta olisi enemmän aikaa harkita eri vaihtoehtoja.
- Enemmän tietoisuutta jatko-opintomahdollisuuksista ja uravalinnoista. Monella ei ole tietoa siitä, mitä kaikkea jatkokoulutuksesta on mahdollista hyötyä.
- Laajemmin eri aloilta ja jatko-opiskeluista tietoja.
- Lisää tietoa työtilanteesta eri aloilta.
- Ja jos opiskelupaikka ei ole tiedossa, niin silloin pitäis kertoa mahdollisimman laajasti kaikista mahdollista vaihtoehdoista.
- Niistä olisi kerrottava paljon käytännönläheistä tietoa. (miten opiskellaan, miten pääsee(pääsykokeet), miten se toimii, yms.)
- Jatko-opinnoista voisi keskustella paljon enemmän.
- Että mitä vaaditaan jatkossa yliopistoon pääsyyn.
- Kertoisi enemmän pääsyvaatimuksista.
- En oikein tiedä, mutta ainakin olisi kiva, jos eri jatko-opintomahdollisuuksista kerrottaisiin enemmän, sillä minusta tuntuu etten aina edes tiedä, mitä kaikkia vaihtoehtoja on olemassa ja mitä milläkin koulutuksella voi tehdä työkseen.
- Tietoa eri jatko-opintovaihtoehdoista voisi tuoda enemmän esiin; tuntuu että monilla kursseilla puhutaan aina vain parista vaihtoehdosta (esim. lääkis, oikeustieteet, kauppatieteellinen...), vaikka koulutuslinjoja on lukemattomia.
- Paremmin tiedotusta lukion jälkeisistä jatko-opintomahdollisuuksista ja paikoista. Ylipäätensä mitä lukion jälkeen tulisi ja voisi tehdä.
- Antaisivat meille tietoja vaikkapa eri alojen ihmisten kokemuksista jotta saisimme tietää kuinka he päätyivät ammattiinsa+kuinka ja miksi.
- Kävisin mielestäni monipuolisesti lävitse kaikkia mahdollisuuksia, joita lukion jälkeen aukeaa.
- Tärkeää olisi saada enemmän konkreettista tietoa opiskelu- ja ammattivaihtoehdoista ja niiden sisällöstä.
- Selvät ohjeet mitä aineita tarvitaan jatko-opintoja jatkaessa. Miten aineet liittyvät mihinkäkin alaun, miksi niitä tarvitaan.
- Tietoa työllisyydestä, mitä kaikkia työnimikkeitä ja -tehtäviä on.
- Esim. yhteiskuntaopissa lakitiedossa voisi kertoa jatkokoulutuksesta ja työpaikoista lakitiedossa, ei pelkkää teoriaa laista.
- Mielestäni olisi hyvä, jos jo 1. lukiovuonna kerrottaisiin, missä ammateissa mistäkin kirjoitettavasta aineesta on hyötyä.
- Voisi lisätä infoa ammateista ja siitä, miten kannattaa valita oma työ tai jatko-opintopaikka.
- Enemmän mahdollisuuksia puhua esimerkiksi pienryhmissä jatko-opintomahdollisuuksista.
- Ihan tavallisilla kursseilla voisi edes sivumennen mainita, mihin kyseistä ainetta opiskelemalla voisi jatkossa suuntautua tai mitä vaihtoehtoja on olemassa. Ihan kertominenkin riittäisi, ei välttämättä tarvitsisi olla yhteistyötäkään esim. korkeakoulujen kanssa, vaikka olisihan sekin todella hienoa.
- Prata om olika områden som hälsovård och sen gå in i detaljer om utbildningar i dessa områden men i många olika ämnen.
- Pitäisi puhua enemmän siitä että mitä oikeasti pitää opiskella jos haluaa johonkin tiettyyn korkeakouluun.
- Kussakin aineessa opetettaisiin ammatteja, joissa taitoa ja tietoa voi käyttää ja missä siitä on hyötyä ja missä voi jatkokouluttautua.
- Mielestäni oppilaille pitäisi kertoa mahdollisista koulutusvaihtoehdoista niillä tunneilla, jotka hän kokee mielekkäiksi. Esimerkiksi pitkän matematiikan tunneilla kerrottaisiin mihin ammatteihin tarvii minkäkin kurssin tietoja. Samoin voitaisiin tehdä eri aineiden syventävillä kursseilla, jotta tieto koulutusvaihtoehdoista menisi varmasti aloista kiinnostuneille.
- Käytäisiin enemmän läpi, että mihin kyseinen aine avaa ovia.
- Lukiolaisille pitäisi antaa enemmän konkreettista tietoa oppiaineiden ja kurssien tietojen

soveltuvuudesta työelämään ja eri ammatteihin. Kaipaisin laajempaa tietoa eri aloilta valmistuvien työllisyysmahdollisuuksista.

- Enemmän tietoa eri ammateista mitä ne käytännössä sisältävät.
- Kursseilla voisi olla monipuolinen kuvaus erilaisista ammateista, jotta opiskelijat saisivat kattavan kuvan niistä.
- Lähtökohtana opinto-ohjaus, mutta myös yrityksille voitaisiin tarjota mahdollisuus markkinoida omaa toimintaansa sekä työllistämismahdollisuuksiaan.
- Eri aineiden tunneilla olisi kiinnostavaa kuulla enemmän, mihin työelämässä opeteltavia taitoja tarvitaan. Olisi mukava kuulla myös mihin jatko-opiskeluihin kannattaisi mennä, mikäli tietty aine itseä kiinnostaa.
- Kertokaa millaisia ammatteja on koska kukaan ei tiä mitä mikään insinööri tai vastaava tekee oikeesti työkseen.
- Myös erikoisemmista ammateista voitaisiin luennoida tai kertoa enemmän, koska minulla ainakin on ollut hankaluuksia ajatella mikä minusta tulee aikuisena. Ei ole auttavaa että esimerkiksi opinto ohjaaja puhuu normaaleista lääkärin tai poliisin ammateista, mistä jopa päiväkotikäinen on kuullut.
- Haluaisin, että tulevaisuuden ammateista keskusteltaisiin enemmän.
- Paremmat tiedot mahdollisuuksista ja osaamisesta tulee keskustelun kautta.
- Lukioissa edes infotilaisuuksia erilaisista jatko-opintomahdollisuuksista. Info täytyy tarjota jo lukiovuoden alussa, jotta kurssivalinnat voi tehdä ajatellen jatko-opintoja.
- Enemmän erilaisia mahdollisuuksia mennä jatko-opinto infoihin.

Vierailijat/Vierailut korkeakouluista/ssa, 49 kpl

- Vapaaehtoisia käyntejä yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa.
- Vierailtaisiin enemmän yliopistoilla.
- Yliopistojen ja ammattikorkeiden opettajia voisi käydä lukiolla.
- Enemmän vierailuja.
- Tekisin vierailuita erialojen yliopistoihin, ei pelkästään perus lääketiede ja oikeustiede, mutta myös niihin. Lisäksi hyvä idea on jotkin korkeakoulujen opiskelijoiden kanssa järjestettävät tapahtumat josta tulis esille, mitä he tekevät.
- Vierailuja korkeakouluissa.
- Enemmän vierailuja korkeakouluihin.
- Olisi hyvä, että jo ensimmäisenä vuotena käytäisiin tutustumassa yliopistolla eri aloihin (miksei muuallakin).
- Lisäisin erilaisia korkeakouluvierailuja.
- Haluaisin enemmän jatko-opintopaikkoihin tutustumista ja haluaisin, että opiskelijat kertovat omista kokemuksistaan sekä miten päätyneet sinne missä ovat.
- Järjestäisin enemmän vierailuja yliopistolle.
- Järjestetään monipuolisesti vierailuja eri oppimisympäristöissä, kuten yliopistoissa, korkeakouluissa.
- Myös tutustumiset oman kaupungin tai lähikaupunkien ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin olisivat mukavia ja hyödyllisiä.
- Mera högskolebesök som ger konkreta exempel om vad man kan bli genom att studera ämnet
- Att besöka ÅA i en del kurser (i Katedralskolan) har verkligen varit en bra grej! Så typ i varje ämne/kurs ha en lektion när man går till en presentationsrunda till högskola/universitet skulle vara bra.
- Tutustumiskäyntejä jatko-opintopaikkoihin.
- Enemmän vierailuja korkeakouluihin ja niiden edustajia myös kouluihin.
- Vierailut paikanpäälle ja käynnit esim. luennoilla.
- Enemmän tutustumiskertoja jatko-opiskelupaikkoihin.
- Vierailuja kouluissa.
- Tutustumiskäyntejä jatko-opintopaikoissa.
- Esittelyjä korkeakouluista ja yliopistoista enemmän, meille ei ole juurikaan infottu siitä, millaista opiskelu kummassakaan yksikössä on. Yhteiset vierailut jatko-opintopaikkoihin.

- Tutustumismahdollisuus monille eri aloille korkeakouluihin.
- Lukiolaiset voisivat käydä korkeakouluissa tai yliopistoissa tunneilla.
- Vierailuja korkeakouluihin!
- Inför PRAO till gymnasiet med chans till att besöka ett universitet / yrkeshögskola.
- Tutustumiskäyntejä jatko-opinto paikkoihin ,jossa opiskelijat ja opettajat kertovat tärkeitä asioita.
- Tutustumisia ERI alojen jatko-opintoihin käymällä vierailuilla.
- Mentäisiin yliopistoihin paikan päälle seuraamaan opetusta.
- Besök till olika universitet skulle också vara intressant.
- Tutustumisia messuille muillekin kuin abeille.
- Mahdollisimman laajilla vierailuilla niihin kohteisiin jotka itseä kiinnostavat ja joista haluaa tietää enemmän ettei tule pakkopullaa.
- Enemmän ylempien asteiden opiskelijoiden vierailuita lukioissa.
- Joku asiasta tietävä tulisi esim. lukiolle puhumaan asioista.
- Enemmän vierailijoita eri korkeakouluista opotunneilla.
- Koululle vierailijoita, jotka jo jatko-opiskelemassa.
- Yliopistovierailuja.
- Alan opettajat voisivat tulla kertomaan opinnoista laajalti ja sen jälkeen saisi valita ns. Haaran johon haluisia mennä tutustumaan.
- Enemmän esittelyitä omista jatko-opiskelupaikoista eri paikkoihin valmistuneilta opiskelijoilta.
- Vierailijoita kouluille.
- Enemmän korkeakouluopiskelijoita vierailulle lukioon kertomaan opiskelupaikastaan.
- Vierailevia opiskelijoita.
- Koulussa pitäisi käydä enemmän vierailijoita jatko-opintopaikoista.
- Erityisesti on ollut kiintoisaa, kun joku jatko-opiskelija on tullut kertomaan opinnoistaan lukiollemme. Tällaisia vierailuja on ollut ainakin fysiikan tutkimuksen ja psykologian opiskelun saralta, ja kiinnostaisi kuulla myös muita mahdollisuuksia.
- Kaikki vierailijat ja luennoijat eri aloilta ovat kiinnostavia.
- Itse toivoisin lisää vierailijoita niin, ettei oppitunneilta tarvitsisi olla pois.
- Lisäisin tietoa erilaisista jatko-opinto mahdollisuuksista esim. niin että eri ammattialoilta sekä koulutusaloilta tultaisiin kertomaan millaista työ tai opiskelu on käytännössä.
- Korkeakouluopiskelijoiden näkökulmasta olevat esitykset (eikä vain opettajan).
- Muiden kannalta olisi ehkä kiva, jos pystyttäisiin valita joku ala ja joku opiskelija alalta voisi kertoa perin pohjin, millaista opiskelu alalla on.

Vierailijat/Vierailut yrityksistä/ssä, 37 kpl

- Järjestetään monipuolisesti vierailuja eri oppimisympäristöissä kuten yrityksissä.
- Vierailut, jotka liittyy yrittäjyyteen.
- Ha experter och andra liknande människor komma o ha egna undervisningar. Låta eleverna fråga egna frågor av människor som är experter eller låta eleverna få på besök till flera olika arbetsplatser.
- Besök av människor i skolan som arbetar med intressanta saker man möjligtvis inte hört om tidigare.
- Kurssilla voisi olla vierailuja työpaikoilla ja esim. opetusvideoita.
- Aineen yhteydessä käydään jossain työpaikalla 1-2 kertaa (kurssista riippuen tietenkin).
- Besöka olika branscher och få överlag veta mera om dem.
- Enemmän vierailuja työpaikoille, jotta saisi kunnon kuvaa oikeasta työnteosta.
- Ammatti osaajat kertoisivat minkälaista alalla on oikeasti työskennellä, koska totuus voi olla erilainen kuin mitä itse ajattelee jostain alasta.
- Eri aloissa työskentelevät ihmiset voivat tulla kouluun kertomaan ammatistaan.
- Olisi myös kiva jos tulisi henkilöitä eri ammanteista kertomaan heidän opiskeluistaan, hyvistä ja huonoista puolista, ammatin työllisyydestä, että kuinka paljon työllistää ja onko töitä, palkka ja kaikkea muuta :)
- Vierailuja alan työpaikoille.
- Kursseilla voitaisiin vierailla eri alojen toimipaikoissa ja tutustua työelämään esimerkiksi

opastetuina kierroksina.

- Ja vierailijoita, esim. eri työpaikoista.
- Koululle vierailijoita, jotka jo työelämässä.
- Besök till olika anstalter skulle också vara intressant.
- Lisäisin tietoa erilaisista jatko-opinto mahdollisuuksista esim. niin että koulutusaloilta tultaisiin kertomaan millaista opiskelu on käytännössä.
- Ja myös tutustumisia enemmän eri aloihin, jotta saisi enemmän suuntaa antavaa perspektiiviä
- Vierailut ja harjoittelut yrityksissä voisivat myös olla todella hyödyllisiä.
- Monipuoliset tutustumismahdollisuudet erilaisiin työelämän yrityksiin.
- Myös esimerkiksi työelämään tarkemmin tutustuminen.
- Lisää yritysvierailuja.
- Vierailut yrityksiin.
- Enemmän vierailuja yrityksiin.
- Lisäisin erilaisia yritysvierailuja.
- Järjestetään monipuolisesti vierailuja yrityksissä.
- Vierailuja työpaikoissa.
- Koululle tulisi enemmän ERI alojen ammattilaisia kertomaan työstään ja kouluttautumismahdollisuuksista. Eli ei pelkästään terveystalojen ammattilaisia vaan kaikilta eri aihealueilta!
- Voidaan myös suunnitella lukiolaisille eri aloihin tutustumisvierailuja.
- Niiden alan ammattilaiset tulisivat puhumaan omista kokemuksista.
- Erilaisiin ammatteihin voitaisiin tutustua paikan päällä ja alan ammattilainen voisi kertoa työstään.
- Kurssien aikana olisi vierailuja esim. sellaisilla aloilla joissa tarvitsee kyseistä oppiainetta
- Että enemmän eri aloja tulee kertomaan tai opiskelijat menee kuuntelemaan millainen ammatti se on.
- Tunneille voisi tulla eri alojen asiantuntijoita kertomaan alastaan ja opettamaan siihen tarvittavia taitoja.
- Eri alojen menestyneet ihmiset tulisivat koululle kertomaan alastaan ja miten he siihen päätyivät.
- Muiden kannalta olisi ehkä kiva, jos pystyttäisiin valita joku ala ja joku alalta voisi kertoa perin pohjin, millaista työ alalla on.
- Alan ammattilaisia kursseille.

Kurssit

Työelämälähtöiset kurssit, 42 kpl

- Järjestettäisiin siihen liittyviä kursseja. (jatko-opintomahdollisuudet).
- Kurssi tms. Jossa tutustutaan erilaisiin ammatteihin joita on ja mitä se ammatti käytännössä tarkoittaa.
- Aluksi olisi informatiivinen osuus kurssista, jossa saadaan tarvittavaa tietoa alalle/jatko-opiskeluun.
- Lisäksi yritysten esim. labroissa tehtävät työt ammattilaisten kanssa.
- Myös tavallisilla valtakunnallisilla kursseilla voitaisiin sivuta enemmän jatko-opiskelu ja alamahdollisuuksia, erityisesti ensimmäisellä kurssilla.
- Kursseja, joissa valaistettaisiin oppilaita tarkemmin mitä kyseisessä työssä tehdään ja mahd. demonstroitaisiin sitä.
- Päivän ajan kestäviä työpajoja, joihin saisi valita haluamansa opiskelualan ja seurata/tehdä jatko-opiskelussa paikassa päivän ajan sitä, mitä opiskelu konkreettisesti on.
- Opetettaisiin työelämässä oikeasti tarvittavia asioita, esim. verotusta.
- Olisi sellaisia lukiokursseja missä tutustutaan ammatteihin/aloihin mitä voisi lähteä opiskelemaan lukion jälkeen koska monella on vieläkin ongelmia sen suhteen että mitä sen jälkeen kun lukio on käyty. Moni meistä ei tiedä mikä kiinnostaa mikä olisi hyvä ammatti itselleen jne.
- Att sätta en obligatorisk arbetslivskurs.
- Yrittäjyyskurssi kiinnostaisi.
- Jos saataisiin aikaan näitä yritysten kanssa tehtäviä kursseja niin jos siinä olisi mahdollisuus päästä paikallisiin töihin tai jos tehtäisiin jotain projekteja yrityksille niin jos siitäkin rahaa saisi.
- Voisi olla hyvä, jos olisi kursseja, joissa tutustuttaisiin eri aloihin.
- Tunti tai kurssi jossa kerrotaan korkeakoulu- tai yliopisto-opinnoista laajasti
- Lukioissa pitäisi yksinkertaisesti järjestää kursseja tai edes infotilaisuuksia erilaisista jatko-opintomahdollisuuksista. Kurssit ja info täytyy tarjota jo lukiovuoden alussa, jotta kurssivalinnat voi tehdä ajatellen jatko-opintoja.
- Yksi kurssi tarjolle jossa tutustutaan jatko-opintomahdollisuuksiin.
- Myös oma kurssi jatko-opintojen vaihtoehtoista heille jotka eivät tiedä tulevaisuuden suunnitelmistaan voisi olla hyvä. Siihen voisi sisältyä enemmän tutustumista työpaikkoihin, sekä jatko-opiskelu vaihtoehtoihin.
- Yksi kurssi voisi sisältää vain vierailuja eri paikkoihin.
- Erillisiä kursseja jatko-opintoja varten.
- Lukiokursseihin voisi kuulua myös yhteistyötä yritysten ja korkeakoulujen kanssa.
- Lukiossa tulisi olla elämäntaito kursseja, missä opetettaisi perus työelämän juttuja ja esim. laskujen maksamista ja yrittäjyyttä.
- Berätta åt elever hur man skall betee sig i olika arbetsmiljöer och i till exempel jobbintervjuer.
- Koulussa voitaisiin opettaa elämässä tarpeellisia taitoja, kuten verokortin täyttöä, vuokrasopimuksen tekoa ja raha-asioita.
- Työnhakua voitaisiin opettaa kurssin muodossa, sillä kesätöiden ja valmistuttuaan myös ensimmäisen työpaikan hakeminen/saaminen on nykyään haastavaa.
- En kurs innehållande konkret fakta och praktiska uppgifter om arbetslivet, vuxenlivet m.m
- Hygieniapassi ja anniskelupassi kurssitarjottimeen ja ehkä jtn kursseja jotka näyttää cv:ssä hyvältä.
- Kursseja, joista saisi jonkinlaisen merkinnän joka kiinnostaisi tulevaisuudessa työnantajaa (kyseiseen työhön liittyvä kurssi tms.)
- Lukiossa käytettävät ohjelmat pitäisi olla samoja kuin työelämässä käytettävä.
- Olisi hienoa, jos lukiossa pystyttäisiin antamaan jotain todistuksia ym., joita voi näyttää hakiessa töitä. Näin kesätöiden saaminen olisi helpompaa. Lukiollamme on jo mahdollisuus suorittaa hygienia passi, mutta mielestäni toimintaa tulisi laajentaa esimerkiksi mahdollistamalla

työharjoittelujaksot koulun puolesta.

- Enemmän kursseja erinäisistä työelämään suoraan liittyvistä asioista ja taidoista.
- Konkreettisia esimerkkejä siitä mitä työelämään kuuluu.
- Lukiossa voitaisiin järjestää kurssi, jossa käytännöllisesti opetellaan oman yrityksen luomista.
- Enemmän opetusta siitä miten haen töitä ja mitä pitää ottaa huomioon (verokortit, työhaastattelut, työntekijän oikeudet yms.).
- Lukiossa pitäisi enemmän harjoitella ja jakaa tietoja ja taitoja arkielämään koskien. Esimerkiksi oman asunnon vuokraamista, töihin hakemista, omien yritysten perustamista, eri kolmannen sektorin järjestöjä ja harrastus mahdollisuuksia, ulkomailla asioimista, lentolippujen ostamista, laskujen maksamista ja rahanhallinta taitoja.
- Tuli mieleen, että ihan työ/aikuiselämään voisi valmistaa enemmän. Esimerkiksi yhteiskuntaopin kurssilla voisi katsoa laskujen maksamista tai veroilmoituksen täyttöö?
- Lisäsin ehkä enemmän sellaisia kurssia, joissa lukiolaiset olisivat osallistuneet johonkin tutkimukseen biologia, kemian ja fysiikan kurssilla tai työhön laboratoriossa. Ajattelen, että se olisi hyvä tapa valmistautua yo-kirjoituksiin sekä jatko-opintoihin.
- Toivoisin että jokaisella lukiolaisella olisi mahdollisuus tehdä CV ja malli työhakemus, lisäksi halutessaan mahdollisuus harjoitella työhaastattelu tilannetta ja videoCV:n tekoa.
- Itse abiturienttina kevättäni olisi helpottanut, jos koululla olisi pidetty kesätyö messut/info/rekrytointi tilaisuus. Siellä olisi voinut olla esimerkiksi vuokratyö yritysten edustajia kartoittamassa lukion päättävien osaamista ja auttamassa kesätyön haussa.
- Enemmän tekemistä käytännössä, esim. Yrityksillä vierailu, julkisen puhumisen taidot, esittelytaidot, väittelytaidot, negotiation.
- Lukioon pitäisi tulla uusi opetettava aine tai kurssi, jossa yhdisteltäisiin jotain aineita kuten matematiikasta talousmatematiikkaa ja englannissa syvennettäisiin työsanastoa. Tässä aineessa opetettaisiin käytännön elämän taitoja kuten laskujen maksamista ja työhakemusten laatimista. OPO:n tunneilla tätä edellistä ehkä hieman käsitelläänkin, muttei perusteellisesti. Siksi tämä kurssi olisi tärkeä ja sen pakollisuus myöskin. Myös jo olemassa olevissa aineissa pitäisi tuoda paremmin esille, mitä aineen kirjoittamisesta hyötyy työelämässä.
- Yritysten kanssa tehtäviä PROJEKTEJA tulisi olla enemmän, jotta pystyy luomaan suhteita yrityksiin, (koska ilman suhteita on vaikeaa saada työpaikkaa) ja tutustua yritysten toimintaan.
- Kun uusi asia opetellaan kurssilla, esiteltäisiin miten sitä hyödynnetään työelämässä.
- Kursseja, jotka liittyy yrittäjyyteen.

Korkeakoulutasoiset kurssit, 7 kpl

- Kursseja voisi olla korkeakouluopiskelijoiden kanssa.
- Yliopistotason kurssit jo lukiossa.
- 75 kurssia pysyisi ennallaan, mutta osa niistä korvattaisiin jatko-opintoihin tai työelämään pohjautuvilla kursseilla.
- Mera med högskolor. Man får ta kurser från universitet redan i gymnasiet.
- Lukion sisälle valmennuskursseja korkeakouluihin.
- Enemmän kursseja korkeakoulujen kanssa.
- Enemmän aiheita, joita käsitellään myös korkeakouluissa. Opetetut tiedot ehkä liiankin arkitasoisia verrattuna yliopistoon. Voitaisiin myös opetella esim. tutkielmien tekoa. Enemmän ryhmätöitä ja projekteja.

Käytännönläheiset kurssit, 10 kpl

- Toisin ehkä esille enemmän konkreettista osaamista ja oppimista. Tekemällä erilaisia asioita eikä vain "luentomaisesti".
- Sais olla enemmän muutaki ku pelkkää opettajan puhumista ja muistiinpanoja.
- Enemmän käytännön kursseja, jossa opetetaan käytännönläheisiä asioita.
- Praktiska grupparbeten i olika läroplanen. Teoretiska föreläsningar får inte glömmas.
- Käytännön harjoituksia tunneille!

- Lukiossa pitäisi olla enemmän kursseja, missä mietitään ja tutkitaan omia osaamisen osa-alueita ja asioita mistä voisi olla kiinnostunut sitten valmistumisen jälkeen. Tämä saattaisi vähentää stressiä omalla vapaa-ajalla siitä mitä haluaisi tehdä. Kurssin muodossa tunneilla saisi apua askarruttaviin kysymyksiin opettajilta.
- Käydään tunneilla käytännön asioita.
- Lukio liikkuu todella teoriatasolla ja käsitys käytännöstä olisi välillä kanssa hyvä!
- Käytännön kurssit.
- Kurssilla ylipäänsä voisi enemmänkin painottaa sitä, missä konkreettisisissa asioissa opitusta on hyötyä yleissivistyksen lisäksi.

Lukio TET, 22 kpl

- Tet-kurssit.
- Lukioon valinnainen Tet jakso.
- Työharjoittelujakso voisi olla hyvä tapa oppia työelämästä.
- Lukioihinkin Työssäoppimis jaksojen kaltaisia jaksoja, jolloin mennään töihin/avustajaksi ja saadaan tietoa alasta josta on kiinnostunut ja alalla työskentelevien koulutus historiasta.
- Tet-jaksoja lukioihin joista kurssimerkintöjä koska tet paikoilla saa sekä kokemusta eri aloista että varmemman kesätyöpaikan jos hoitaa hommansa hyvin, nykyään kun kesätyöpaikkoihin tuppaa olemaan vaikea päästä ilman kontakteja.
- Sitten olisi noin viikon tet-jakso, jossa opiskelija saisi tutustua jatko-opiskelupaikkaan tai alan työpaikkaan.
- Mahdollisimman pitkällä TETtyöharjoittelulla.
- Enemmän työelämään tutustumista.
- Lukio aikaiset tet jaksot ovat mielestäni erinomainen ajatus.
- No tyylii just sellasta Tet harjoitelu.
- Jos lukiossakin olisi esimerkiksi TET kurssi jossa lukiolaisetkin saisivat mahdollisuuden saada työkokemusta ja samalla voisi parantua myös heidän mahdollisuudet kesätyöhaussa tai halutessa välivuotena työn saamisessa. Töissä käyminen voisi myös avata silmiä omalle jatko-opiskelu valinnalle.
- Lukiossa voisi olla pakollinen TET-viikko tai -viikot.
- Kanske ett par veckors prao/jobbo period under gymnasiet skulle borrhä införas.
- TET ja vierailut ovat mielestäni paras tapa avartaa lukiolaisen katsetta tulevaisuudesta.
- Lukioilla voisi olla TET-viikko, kuten yläkouluillakin, jolloin oppilaat voisivat hakeutua heitä kiinnostavaan yritykseen.
- Tet jaksot.
- Tet-jakso lukioon.
- Tet päiviä muillekin kuin senioreille.
- Lukioon pakolliset työharjoittelu jaksot.
- Sitten olisi noin viikon tet-jakso, jossa opiskelija saisi tutustua jatko-opiskelupaikkaan tai alan työpaikkaan.
- Työharjoittelu olisi mielestäni tärkeää ja tehokas tapa valmentaa nuoria.
- Harjoittelut yrityksissä.

Kurssien kehittäminen yleisesti, 26 kpl

- Monipuolisemmin kursseja, ja monipuolisemmat kurssit.
- Tekisin kursseista vielä enemmän itsenäistä työtä vaativia eli enemmän vastuuta opiskelijoille.
- Lukiossa pitäisi olla enemmän kursseja erilaisille oppijatyypeille. Visuaalisille, auditiivisille ja kinesteettisille opiskelijoille pitäisi olla omat opiskelu tyylit, tämä edistäisi hyvinvointia ja vähentäisi luultavasti stressiä. Samalla opiskelijoille syntyisi varmempi minäkuva, koska esimerkiksi puheliiaat oppilaat jotka oppivat käytännössä ja tekemällä saisi toteuttaa itseään eikä joutuisi potemaan huonoa omatuntoa siitä ettei osannutkaan olla hiljaa ja istua paikoillaan ja huomata ettei taaskaan jäänyt opettajan selityksestä mitään mieleen.

- Lukiossa olisi hyvä saada myös opiskella ihan tavallisesti - toki tietyt yhteistyökurssit esim. yhteiskuntaopissa olisivat toivottavia niistä kiinnostuneille.
- Kotitalous tms. oppiaineena.
- Ensinnäkin lukio kursseja pitäisi jaotella enemmän. Esim. Kaikkien terveystiedon kurssien kuuluisi olla erilaisia. Jollain kurssilla voitaisiin opettaa suullisesti asioita, jollain kurssilla taas enemmän tehtävillä ja ryhmä keskusteluilla. Kaikilla on erilainen tapa oppia ja tämä olisi olennaista lukiossa.
- Soveltavat kurssit ovat aina hyviä!
- Itsenäisesti asuvana lukio-opiskelijana elämää ja opintoja olisi merkittävästi helpottanut lukioaikaisen työkokemuksen hyväksiluku. 40-80 tuntia työtä kuussa koulutyön ohessa antaa huomattavasti paremmat valmiudet työelämään kuin opinto-ohjauksen kurssit ikinä kykenevät tarjoamaan.
- Kurseilla käytäisiin tarpeellisia asioita.
- Avaisin asioita enemmän.
- Vähentäisin turhia yksittäisiä pakollisia kursseja kuten liikuntaa, maantietoa, terveystietoa ja kuvaamataittoa.
- Osan pakollisista kursseista voisi poistaa, jolloin aikaa jäisi enemmän näiden asioiden kanssa työskentelyyn.
- Pakollisia aineita pois.
- Enemmän hyödyllisiä PAKOLLISIA aineita (fysiikka, kemia, biologia), vähemmän turhia (terveystieto, filosofia, psykologia).
- Kurseilla voitaisiin esitellä suomalaisia innovaatioita.
- Yleisesti tiedon lisääminen missä muodossa tahansa.
- Innostavampaa opetusta.
- Opettaa ettei ole hätää, jos tulee välivuosi. Lukiolaisilla on kauhea hätä ja paniikki jos ei pääse hakemaansa paikkaan. Jos ei pääse tulevaisuus ikään kuin "meni siinä", vaikka todellisuus ei ole niin.
- Olisi hyvä jos jotain tunteja, jolloin kerrotaan muuttuneista tilanteista tarkemmin pidettäisiin säännöllisesti.
- Pitäisi opettaa suuren tietomäärän sisäistämistä.
- Päättöviikoilta pitäisi poistaa naurettavat pohjatunnit tai niistä voisi ainakin tehdä vapaaehtoisia.
- Painotetaan tärkeimpiä asioita, joista takuulla on hyötyä.
- Kertoa mitä se vaatii näyttää sitä ja antaa lisää vapautta jonka myötä jos epäonnistuu tulee myös seuraamuksia. Kurssin suoritus vaati tehtävien tekemistä.
- Kokeet olisivat tasavertaisia.
- Työmäärän suhteutus (iso harppaus lukiosta yliopistoon).
- Haluaisin kursseilla käsitellä aiheita, mistä olisi jatkossa hyötyä.

Opo-tunnit, 28 kpl

- Lisää opon tunteja.
- Yksilöityjä opo-keskusteluja.
- Jatko-opintoihin ja työelämään liittyviä asioita voisi käsitellä opo-tunneilla.
- Opinto-ohjauksen 2. kurssilla tulisi systemaattisesti käydä mahdollisimman monta jatkokoulutuspaikkaa ja -alaa läpi, toisin kuin nykyään koulumme epämääräisessä "kertokaa mistä haluatte tietää" -konseptissa. Pitäisi kertoa enemmän ja tasaisemmin mahdollisimman monipuolisesti eri ammattivaihtoehdoista eikä aina mainostaa niitä paria tiettyä.
- Myös joku opotapaamisen tms. Missä mietitään yhdessä, mihin ammatteihin tietty opiskelija sopisi!
- Enemmän opoa kiitos.
- Asioita pitäisi tuoda enemmän esiin esim. uudistetut oponkurssit ovat erittäin hyviä ja auttavia.
- Aikaisemmin jo puhuttaisi opon tunnilla erilaisista aloista. Käytäisi myös sellaisia aloja läpi jotka eivät ole niin tuttuja.
- Enemmän opo- ja teemakursseja aiheesta.
- Heti ensimmäisellä opo kurssilla voisi puhua jatko-opiskelusta, sillä kurssivalintoja tehdessä olisi

hyvä tietää mitä aikoo kirjoittaa jo heti lukion alussa.

- Uskon että moni lukiolainen ei tiedä omia vaihtoehtojaan jatko-opiskelussa ja tiedon lisääminen opon tunneilla olisi jo hyödyllistä.
- Lisäksi esim. opot voisivat kertoa työllisyystilanteista sekä jatko koulutuksista yleisesti.
- Oppilaanohjauksessa tai lukiokursseissa voitaisiin kertoa enemmän, kuinka jo nuorena voisi saada ns. jalan työelämän oven väliin muutenkin kuin vain kesätöillä, esim. ohjata luomaan suhteita eri yrityksiin ja aloille.
- OPO-tunneilla kerrottaisiin opiskelualoista ja uramahdollisuuksista, kuten ulkomailla opiskelusta ja uran monipuolisuudesta.
- Pitäisin enemmän kahdenkeskisiä opokeskusteluja ja muutenkin antaisin opiskelijoille tietoja erilaisista ammateista.
- Opinto-ohjausta jatko-opinnoista ja työelämästä vähän aikaisemmin, nykyään ainakin omassa lukiossa se on 2. vuoden viimeisessä jaksossa, joka on aika myöhään.
- Lisää opinto-ohjaustunteja.
- Kohdistetumpaa OPOa.
- Ekstra opo kurssi.
- Opon ja yhteiskuntaopin kursseja enemmän ja kenties pakolliseksi.
- Tekisin enemmän pakollisia opinto-ohjaus tunteja, joissa opo kertoisi kokonaisvaltaisesti millaisia aloja on, mitä niillä tehdään, mitä niihin tarvitsee jne.
- Jatko-opintomahdollisuuksia ja yliopistoja voisi käsitellä opon tunnilla.
- Att vi på studiehandledningstimmarna skulle tillsammans gå igenom var man hittar information och olika möjligheter.
- T.ex. en studiehandledartimme där man går i genom om inte alla så en stor del av alternativen man kan välja efter gymnasiestudierna.
- Enemmän informaatiota ja jatko-opintoja käsitteleviä opinnonohjaustunteja.
- Opoille enemmän resursseja keskustella henkilökohtaisesti opiskelijoiden kanssa jatko-opinnoista ja jokaiselle sopivasta uravaihtoehdosta.
- Mera Studiehandledning om Framtiden i tidigt skede.
- Opon kanssa suunniteltaisiin tarkemmin jatko-opintoja jokaisen opiskelijan kanssa.
- Enemmän yhteistyötä yritysten ja jatkokoulutuspaikkojen.
- Enemmän yhteistyötä yritysten ja yliopistojen/korkeakoulujen kanssa jotta olisi helpompi valita itselle oikea ala lukion jälkeen.
- Yliopistojen ja ammattikoulujen kanssa enemmän yhteistyötä, jotta lukiolaiset saisivat enemmän tietoa mitä alaa haluavat lähteä opiskelemaan.
- Yhteistyötä korkeakoulujen ja yliopistojen kanssa.
- Että lukiot tekisivät yhteistyötä ja vierailuja keskenään.
- Ett mindre steg mellan gymnasiet och fortsatta studier.

Muut

Yhteistyön lisääminen eri toimijoiden välillä, 12 kpl

- Tarvittaisiin kanssakäymistä korkeakouluopiskelijoiden ja henkilökunnan kanssa sekä myös eri alojen asiantuntijoiden kanssa.
- Enemmän yhteistyötä yliopiston kanssa.
- Lukiolaisten mahdollisuuksia yhteistyöhön yritysten ja korkeakoulujen kanssa pitäisi lisätä.
- Enemmän yhteistyötä jatko-opintopaikkojen kanssa.
- Enemmän tietoa ja oikeanlaista yhteistyötä.
- Tiiviimpi yhteistyö suurkaupungeissa yliopistojen kanssa (hyvät mahdollisuudet), käytännön toimintaa yliopistojen tiloissa ja korkeakouluopiskelijoiden kanssa.

Ei tarvitse kehittää, 13 kpl

- Lukiossa ei missään tapauksessa pitäisi järjestää jatko-opintoihin liittyviä tutustuttamis- tai valmennuskursseja. Lukion tarkoitus on tarjota oppilailleen yleissivistävä koulutus, minkä ei pidä olla työelämään ohjaava tai valmistava. Yliopistot ja korkeakoulut ovat sitä varten. Lukiossa tarjotaan yleissivistävät tarpeet tavallisessa elämässä pärjäämiseen, ei työelämässä pärjäämiseen.
- Se on jo tehty.
- En kehittäisi.
- Ei ole mitään lisättävää sinänsä enää.
- Jatko-opintomahdollisuuksista on puhuttu niin paljon, että kukaan ei ole voinut välttyä tiedonsaannilta sen osalta.
- Mutta kaikki on mielestä nyt hyvin.
- Tärkeää olisi, etteivät jatkokouluihin valmentavat tai yritysten kanssa yhteistyössä tehtävät projektit haittaisi liikaa muita lukio-opintoja. Lukion merkitystä yleissivistävänä oppilaitoksena ei myöskään mielestäni pidä unohtaa, kun suunnitellaan tällaisia projekteja.
- Työelämässä tarvittava kokemus ei kuulu lukioon. Lukiossa opiskellaan yleissivistystä, jota vasta myöhemmin sitten sovelletaan. En tykkäisi ollenkaan TET-harjoittelusta (et kuitenkaan pääse ammatteihin joista olisit edes vähän kiinnostunut) enkä myöskään tykkäisi ns. uraluennoista, sillä on aika pieni todennäköisyys että löytäisit mielenkiintoisen alan jostain 4:stä eri aiheesta. Myöskään muiden tarinat eivät kamalasti kiinnosta. Haluaisin suunnitella omaa elämää.
- Nämä kurssit ja koulutukset ovat turhia. Oikeasti.
- Lukioissa tulisi keskittyä oppimiseen ja opiskeluun. Liian nopea työelämään siirtyminen stressaa nuoria, varsinkin jos tulevaisuuden ammattia ei ole vielä tiedossa.
- Opinto-ohjaus huolehtii jatko-opintomahdollisuuksien tiedottamisesta hyvin.
- Jotenkin tuntuu siltä, että jo lukiossa pitäisi jo tietää ja osata valita mitä haluaa tehdä työkseen ja kurssit valitaan aika rajallisesti. Ei ehdi tutustumaan kaikkeen tarpeeksi kirjoitettavien aineiden painotuksen vuoksi. Lukiohan on vielä yleissivistävä koulutus?
- Poistaisin uuden opetussuunnitelman ja palauttaisin vanhan, uusi opetussuunnitelma on huono.